

**50** ГОДИНИ  
ДЪРЖАВЕН АРХИВ -  
БЛАГОЕВГРАД

Благоевград  
2002

Издава се с помощта на:  
ТБ “Юнионбанк” АД - клон Благоевград, “Благоевград БТ” АД, ЕТ “Слънчев остров” - Любен Филипов и Рекламно студио “Астра”

ЮНИОНБАНК - партньор на ЕВРОПЕЙСКИ ОБЩ и ЕВРОПЕЙСКИЯ БАНКА ЗА ИКОНОМИЧЕСКО И РАЗВИТИЕ  



**2700 Благоевград**  
ул. "Петко Д. Петков" 10

**(073) 82 361**  
**37 801**

**КРЕДИТИРАНЕ**  
**НА МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ**

---

---

**50 ГОДИНИ**  
**ДЪРЖАВЕН АРХИВ - БЛАГОЕВГРАД**

**Съставители:** Петър Станев, Кунка Дашева, Любима Петрова  
**Предпечат:** Нурие Муратова  
**Корица:** Кирил Спасов  
**Печат:** ЕТ “Ираник-М”  
ISBN 954-90604-9-7

---

**УКАЗ ЗА ДЪРЖАВЕН АРХИВЕН ФОНД  
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

*(Издаден на 10 октомври 1951 г.)*

**1. С цел да се централизира отчитането, регистрацията и съхраняването, а така също научното и практическо използване документалните материали, принадлежащи на Народна република България, създава се ДЪРЖАВЕН АРХИВЕН ФОНД.**

**2. В състава на Държавния архивен фонд на Народна република България влизат всички документални материали, които имат политическо, научно и практическо значение, независимо от тяхното време-роизхождение, съдържание, оформление, техника и начин на възпроизвеждане...**

.....  
**Забележка:** Документални материали се смятат: актове на държавната власт, официална и частна кореспонденция, планове, чертежи, рисунки, ръкописи, коректури на научни и художествени произведения, възвания, прокламации, негативи и позитиви от фотоснимки и кинофилми, документални материали на звукозаписи и др.

.....  
**30. Материалите на Държавния архивен фонд не могат да бъдат обект на покупко-продажба и други сделки от страна на учреждения, организации, предприятия и частни лица.**

**Изпълнението на настоящия указ се възлага на министъра на вътрешните работи.**

Архивното дело е специализиран отрасъл от управлението на съвременните държави. Чрез него се осъществява издирване, съхранение и предоставяне за използване на архивни документи, които са създадени предимно в резултат от дейността на държавни учреждения, на политически партии, на дружества, на изтъкнати личности и обществени организации. Още в края на 18 век архивното дело получава широк обществен интерес в редица европейски страни. Приемат се специални закони, по силата на които се създават публични архивни учреждения и съхраняваните в тях документи стават достъпни за всички граждани. У нас архивното дело като политика на държавата за събиране, за опа-



Сградата на Държавен архив-Благоевград, 1953 г.

## ПОСТАНОВЛЕНИЕ N 344

от 18 април 1952 г.

**за организиране на държавния архивен фонд и одобряване правилник на архивното управление при МВР**

*На основание Указ N 515 от 10.10.1951 г. за държавен архивен фонд на Народна република България, Министерският съвет възлага на министъра на вътрешните работи да създаде:*

*1. Архивно управление при Министерството на вътрешните работи, да организира Държавен архивен фонд и да ръководи държавните и ведомствените архиви.*

*2. Централен държавен архив на Народна република България за документални материали от общонационално значение, образувани след 9 септември 1944 г.*

*3. Централен държавен исторически архив за архивни фондове, образувани до 9 септември 1944 г.*

*4. Окръжни държавни архиви /в София - градски и окръжен/ за всички окръжни градове - за архивните фондове на окръжни, околийски, градски и селски учреждения, организации и предприятия, съществуващи на територията на окръзите до 9.09.1944 г.*

зване и за използване на националното документално наследство става неразделна част от управлението на страната едва през петдесетте години на 20 век. Закъснелите действия на държавата водят до पोхабяването на редица ценни извори за националната ни история.

На 10 окт. 1951 г. Президиумът на Народното събрание приема Указ № 515 за създаване на Държавен архивен фонд /ДАФ/ на Народна Република България. С него се утвърждава моделът за организацията на архивното дело в страната. Определя се съставът на ДАФ, редът за работа с документите, сроковете за тяхното съхранение. Изпълнението на указа се възлага на Министерството на вътрешните работи /МВР/. Шест месеца по-късно, на 18 апр. 1952 г. правителството приема Постановление № 344 “За организиране на ДАФ и одобряване правилник на архивното управление при МВР”. Актът разпорежда във ведомството на МВР да се създаде Архивно управление със задача да организира и да ръководи архивните учреждения. Създават се Централен държавен архив на НРБ, Централен държавен истори-



Партерният етаж на Държавен архив-Благоевград от 1968 г.

чески архив и дванадесет окръжни държавни архива, един от които в Благоевград. Постановлението определя статута, профила и териториалния обхват на действие на всеки от новосъздадените архиви. Уреждат се въпросите, свързани с осигуряване на сгради и помещения, на щатове, както и с подготовката на специалисти за работа в архивите.

Окръжен държавен архив - Благоевград започва да се изгражда от средата на 1952 г. По силата на нормативните документи, той се създава в структурата на Окръжно управление на МВР - Благоевград. Първоначално тази ведомствена подчиненост, заимствана от съветските архиви, има положително влияние. Тя способства за изграждане на авторитет на архива и за опазване от унищожаване документите на учрежденията и предприятията. По-късно специфичността в принципите на работа в МВР се разминава със задачите, осъществявани от държавните архиви. Така се стига до приемане на Постановление № 206 от 26 окт. 1961 г. на Министерския съвет, по силата на което отдел "Архивен" заедно с централните държавни архиви преминават на подчинение на Министерството на просветата и културата. С нареждане от 18 дек. 1961 г. на Министерския съвет окръжните държавни архиви излизат от състава на МВР и преминават на двойно подчинение - в административно и финансово отношение на окръжните народни съвети /ОНС/, а в методическо - на отдел "Архивен" при Министерството на просветата и културата.

През 70-те години на 20 век се извършва обновяване на нормативната база по архивно дело. Приема се Закон за Държавния архивен фонд (1974), правилник за неговото прилагане (1975), Постановление на Министерския съвет "За по-нататъшно развитие и усъвършенстване на архивното дело в НР България" (1977). С указ на Държавния съвет от 1977 г. се създава Главно управление на архивите при Министерския съвет /ГУА при МС/. През следващата 1978 г. окръжните държавни архиви получават статут на дирекции на ОНС.

През 1988 г., в резултат на проведена административно-териториална реформа окръжните народни съвети се закриват. Местните архиви преминават на административно и финансово подчинение на общинските народни съвети. Независимо от

това подчинение архивите изпълняват регионални функции по отношение на своя териториален обхват на действие. Те започват да се наричат дирекции "Държавен архив".

На 30 дек. 1992 г. се приема Постановление № 268 на Министерския съвет. С него местните държавни архиви преминават на пряко подчинение на ГУА при МС, със статут на специализирани териториални звена на бюджетна издръжка. Извършва се отделяне на сградния фонд и на другите материални активи от тези на общините. Няколко години по-късно, през 2000 г., във връзка с прилагането на Закона да държавната администрация се приема Постановление № 69 на Министерския съвет. С него се утвърждава устройствен правилник на ГУА при МС, в който Държавен архив - Благоевград получава статут на Териториална дирекция.

Първият назначен служител в Държавен архив - Благоевград е Георги Костадинов Лазаров. Той постъпва на 20 юни 1952 г. на длъжността "Началник отдел "Отчетно-справочен". Един месец по-късно, на 21 юли встъпва в длъжност и първият началник на архива - Борис Димитров Попов. По това време той е студент - задочник по история в СУ "Климент Охридски". В началото на август са назначени Стефка Златкова Тъпанкова (Йорданова) и Лиляна Марянова Гошева, а до края на годината за кратко време работят няколко други служители. В първите години след създаването на архива, тежестта на персонала е голяма. Поради отсъствието на подготвени за работа в архивите специалисти, отговарящи и на специфичните изисквания за служители на МВР, щатът на архива остава непопълнен. През 1953 г. нечетните длъжности са съкратени. Численият състав на архива е сведен до трима основни служители и остава такъв през следващите двадесет години.

През периода 1974 - 1978 г. щатът на архива се увеличава двойно. Освен съществуващите двама, са назначават и други трима архивисти-специалисти. Разкрива се фотолаборатория за микрофилмиране на документи и ателие за реставрация. Няколко години по-късно, през 1983 г. се назначава и специалист за работа с научно-техническата документация.

В началото на 90-те години, след преместването на архива в новата база се съз-



Административната сграда на Държавен архив-Благоевград след 1989 г.

---

дават допълнителни щатове предимно от групата на помощно-обслужващия персонал, а със Постановление № 127 от 1991 г. се назначава и специалист за работа с документите на бившия Окръжен партийен архив - Благоевград. Така постепенно численият състав на архива достига 19 служители. За съжаление обаче, през периода 1997 - 2001 г. на два пъти се извършват съкращения, с което щатът на архива се редуцира на 12 служители.

При учредяването през лятото на 1952 г. за нуждите на архива са предоставени две от стаите на Окръжното управление на МВР, находящо се в сградата на национализирания хотел "Лондон". Активно се търси база, която да отговаря на специфичните изисквания за изграждане на архив. В писмо до ОНС-Благоевград от 31 окт. 1952 г., началникът на Архивното управление при МВР - Михаил Алексиев посочва, че за да функционира архивът на първо време ще са необходими минимум седем помещения - две за архивохранилища, едно за читалня и четири за канцеларии. За съжаление обаче, подходяща държавна сграда в града не съществува. По тази причина, през периода 1952 - 1968 г. архивът се мести изцяло или частично (само архивохранилищата) на няколко пъти.

Първото преместване е от средата на м. дек. 1952 г. Тогава в центъра на Благоевград, на ул. "Димо Хаджидимов" № 8 се освобождава вторият етаж на жилищна сграда, известна по-късно със сладкарницата "Малина" на партера. Предоставените помещения не са подходящи. По оценка, направена от началника на архива няколко месеца по-късно, архивохранилищата ще бъдат запълнени само за няколко години, а охрана на документите не може да се осигури, тъй като в сградата живее и семейството на собственици на отчуждения имота. В края на 1957 г. архивът се премества в промишлената зона на Благоевград - в района на Завода за високоговорители. Отдалечеността от центъра на града затруднява работата на читателите, а хранилищата се запълват бързо и през 1961 г. се спира приемането на документи за съхранение. С решение на ИК на ОНС - Благоевград от 2 юли 1963 г. архивът е настанен в няколко помещения, намиращи се в сградата на държавната печатница. По редица причини, сред които недостатъчното пространство и съжителството с други учреж-

дения, базата се оказва недостатъчна и неподходяща за архив. След няколко години започва да се търси ново решение.

В докладна записка до председателя на ИК на ОНС - Благоевград от 26 април 1966 г., началникът на архива пише, че след създаването през 1952 г. архивът е местен шест пъти, че хранилищата за документите отново са пълни, че няма изградена читалня и се разполага само с две канцеларии. Предлага се решение за направата на обща сграда на Окръжен държавен архив и Окръжна методическа библиотека в Благоевград. Идеята не е одобрена, но през м. август същата година на архива се дава правото на собственост върху партерния етаж на стоящия се жилищен блок "Искър" на ул. "Ал. Стамболийски" № 28. Проектирането на обекта е съобразено с тежестта на архивните документи. Строителството приключва след две години. Така през 1968 г. архивът се настанява в собствена материална база, която има възможност да приема на съхранение архивни фондове за 10-15 години напред.

В началото на 80-те години материалната база на архива вече не отговаря на необходимите условия. Архиво-хранилищата са пълни. Увеличеният брой служители на архива работи в няколко канцеларии. Лабораториите за микрофилмиране и реставрацията са настанени в неподходящи помещения. Няма възможност да се направи самостоятелна читалня. В продължение на няколко години се правят безуспешни опити за построяване на самостоятелна сграда на архива. Независимо че е разработен архитектурен проект, че има определен терен в района на промишлената зона и че са осигурени финансовите средства, реализацията на проекта не се осъществява.

През 1989 г. Радио-телевизионен център Благоевград се настанява в новопостроена сграда. С решение на Общинския народен съвет в Благоевград от м. март същата година освободената база в центъра на града се предоставя на архива. До края на годината сградата се ремонтира и адаптира към нуждите на архива. Изграждат се и се оборудват няколко на брой архивохранилища, създава се читалня, две лаборатории и канцеларии за служителите. До месец декември се пренасят по-голямата част от архивните фондове. Определено се създават добри условия, както за работа



ДЪРЖАВЕН СЪВЕТ  
НА  
НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

УКАЗ  
№ 2090

Държавният съвет на Народна република България  
въз основа на чл. 93, точка 23 от Конституцията и  
чл. 1 от Указа за духовното стимулиране в  
Народна република България

ПОСТАНОВЯВА:

*По случай 100-годишнината от  
Освобождението на България  
от османско робство и за активна  
дейност свързана с отразяването и  
популяризирането на борбата за  
Освобождението ни, награждава  
Окръжния Държавен архив  
гр. Благоевград  
с юбилеен медал «100 години от  
Освобождението на България  
от османско робство 1878 - 1978 г.»  
София, 24 ноември 1978 г.*

Председател на Държавния съвет  
на Народна република България

Секретар на Държавния съвет  
на Народна република България

*Т. Мичев*  
*Климент*





на служителите, така и за съхранението на документите.

За съжаление през 1997 г. към сградата са предявени реституционни претенции. След отказ от страна на ГУА при МС да предаде собствеността на имота, по причина на това, че същият е със статут на имот публична държавна собственост, претендиращите за собствеността заведоха съдебни дела, които все още не са приключили.

От създаването си през 1952 г. и до сега Държавен архив - Благоевград реализира своите специфични задачи, свързани с издирването, приемането на съхранение, обработването, опазването и предоставянето за използване на архивни документи. Още на 27 юли 1952 г. в Архивно управление - София е изпратен план за работа. С него пред служителите на архива са поставени първите задачи. Съставят се списъци на действащите и на ликвидирани фондообразуватели. Извършват се проверки в деловодствата на учрежденията за въвеждане на ред при работата с документите. Постановлението от 18 април 1952 г. задължава ведомствата да създадат архивни служби, където да съхраняват своите документи. Упражнява се контрол върху пунктовете за вторични суровини с цел изнемване на предадени за унищожаване документи. Извършва се подготовка за комплектуване архивните фондове на ликвидирани фондообразуватели, като за ликвидирани фондообразувател се счита всяко учреждение, развивало дейност преди 9 септември 1944 г.

Указ № 515 от 1951 г. разпорежда в държавните архиви да се създадат отдели за работа с архивните фондове на учрежденията, организациите и предприятията от преди 9 септември 1944 г. и след тази дата. По този начин дейността на учрежденията се разделя на две части, считайки че към края на 1944 г. фондообразувателите прекратяват дейността си и са създадени отново. Организирането на постъпващите в архива документите следва да се извършва по комплекси, в зависимост от времето, през което те са създадени. В края на месец август и началото на септември 1952 г. първите архивни фондове са комплектувани. Тяхното завеждане на отчет, като част от състава на ДАФ, поставя началото на изграждането на документалните комплекси на архива. Днес, 50 години по-

ГОДИНА	ФОНДОВА НАЛИЧНОСТ	СПОМЕНИ	БРОЙ ЧИТАТЕЛИ	
1952	13			
1953	189			12
1954	209			22
1955	226			57
1956	235			36
1957	274			46
1958	234			40
1959	374			44
1960	402			18
1961	442			19
1962	504			16
1963	543			39
1964	650			32
1965	755			19
1966	844			39
1967	934			38
1968	1045			34
1969	1131	5		57
1970	1209	5		75
1971	1250	5		80
1972	1314	5		88
1973	1334	19		136
1974	1371	29		212
1975	1412	33		165
1976	1422	47		223
1977	1475	64		236
1978	1500	80		230
1979	1535	100		238
1980	1568	170		208
1981	1587	205		218
1982	1603	249		255
1983	1627	267		274
1984	1636	321		346
1985	1683	369		266
1986	1692	432		182
1987	1698	956		232
1988	1714	1120		273
1989	1731	1170		164
1990	1753	1172		196
1991	1763	1173		748
			<b>извън собстве- ността</b>	<b>по собстве- ността</b>
1992	1774	1173	172	1551
1993	1786	1184	144	690
1994	1814	1191	149	436
1995	1824	1191	112	262
1996	1829	1203	173	492
1997	1840	1203	215	677
1998	1855	1208	733	1158
1999	1866	1213	1465	1094
2000	1875	1214	298	1507
2001	1878	1216	500	459



Печатни справочници на ДА-Благоевград

късно, тези комплекси са три. Първият комплекс се отнася за периода от 1803 г. до края на 1944 г. Той включва 374 архивни фонда с близо 12 000 архивни единици. Вторият комплекс е на създадените от дейността на учрежденията след 1944 г. документи. Той има 1509 фонда и над 130 000 архивни единици. Третият комплекс се формира през 1994 г. Той включва предадените от Общинския съвет на БСП в Благоевград документи на бившия Окръжен партиен архив - Благоевград. Масивът съ-

държа 1056 архивни фонда с 28 000 архивни единици. Основание за неговото предаване се явява сключеният между Висшия съвет на Българската социалистическа партия и Главно управление на архивите при Министерския съвет договор от 8 юли 1993 г.

Така, стъпка по стъпка, за 50 години Държавен архив - Благоевград се разви като научен и културен център на Благоевград и региона.



**КОЛЕКТИВЪТ НА ДЪРЖАВЕН АРХИВ - БЛАГОЕВГРАД, 2002 ГОДИНА**

*От ляво на дясно: първи ред - Кунка Дашева, Гълъбина Андреева, Веска Анастасова, Дарина Дрянкова, Любима Петрова, Анелия Андонова;  
втори ред - Емил Петров, Петър Станев, Иван Балджиев, Иван Стоянов, Гергана Драгоева, Лепангелова*



**Конференция по случай  
25-годишнината на  
централизираното  
архивно дело в България.  
Благоевград. 1976 г.**



**Регионално съвещание на  
архивите: Благоевград,  
Кюстендил, Перник,  
Михайловград, Враца,  
Видни, Ловеч, Плевен,  
Габрово, Пловдив,  
Пазарджик, Смолян.  
22 май 1981 г. Посещение  
в град Мелник.**



**Конференция по случай  
30-годишнината на ОДА-  
Благоевград.  
Юни 1982 г.**



**Районно съвещание за  
специалните видове  
документи.  
Ловеч. 8 юни 1982 г.**



**Районно съвещание.  
“Цигов чарк”, 1983 г.**



**Научно-практическа  
конференция.  
Благоевград, септ. 1984 г.  
Посещение в с.  
Добринище.**

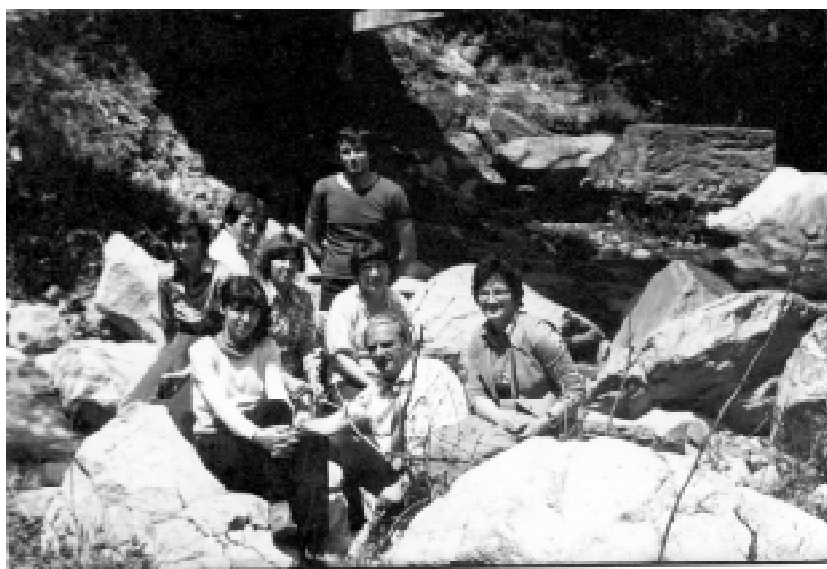
**Служителите на ОДА-  
Благоевград, 1975 г.**



**С колеги от ОДА-Смолян.  
Благоевград, 19 окт. 1978 г.**



**На път за регионалното  
съвещание в Чепеларе.  
1982 г.**





С първия директор на архива в Благоевград (третият от ляво), 1976 г.



На Бачковския манастир, 1975 г.



С колеги от архива в Стара Загора на връх Бузлуджа. Май 1982 г.

**С колеги от Контролния блок на ГУА при МС. Кресненското дефиле, април 1983 г.**



**На селскостопанска бригада, 1984 г.**



**Служители от архива в местността "Предела". Януари 1986 г.**





**С колеги от ДА-Силистра,  
Благоевград, 23 окт. 1986 г.**



**С колектива на ДА-  
Пазарджик.  
Белица, февр. 1988 г.**



**На екскурзия в Ахтопол,  
септ. 1994 г.**



**На Боровец, окт. 1994 г.**



**Курсът от следдипломната специализация по архивистика в СУ "Климент Охридски" с участието на двама служители от ДА-Благоевград. София, 1995 г.**



**Обмяна на опит в Силистра, юни 1996 г.**



Ловеч, май 1998 г.



На екскурзия в Елена, май 1998 г.

Архивисти с началника на архивното управление на СССР - Белов (първият в дясно). Благоевград, 1967 г.



Гости от ГДР и от Архивното управление-София. Благоевград, 1973 г.



На посещение в архива на НР Македония. Скопие, 30 юни 1981 г.



Гости от Югославия.  
Благовград, 7 ноември 1987 г.



Българска делегация на посещение в  
полските архиви. Варшава, юни 1988 г.



**Директорът на италианските архиви г-н Гриспо (в средата) на посещение в Благоевград**



**Председателят на ГУА при МС проф. д-р Дойно Дойнов със словашка делегация. Благоевград, ноември 1989 г.**